

2017

DNES JÍM JAKO MEXIČAN

PRACOVNÍ LISTY PRO II. STUPEŇ ZŠ DNES JÍM JAKO MEXIČAN

VII. ročník

ÚVOD

Mexiko, 14. největší země na světě, je plná kontrastů. Je to místo, kde vedle sebe žijí pohádkově bohatí a naopak velmi chudí lidé. Zemi sužuje nedostatek vody, vlny tsunami a hurikány, v centru a na jihu hrozí zemětřesení. Obzvláště v pohraničí panuje vysoká kriminalita a problémy s drogami, kolem 50 % obyvatel Mexika žije v chudobě, z toho 20 milionů v extrémní chudobě. Na druhou stranu je to země bohatá na nerostné zdroje a zemědělské plodiny, země plná veselých lidí – otevřených, laskavých a podnikavých. I přesto, že v mnoha ohledech strádají, jsou to lidé přátelští a pohostinní, kteří milují svou zemi (a za nic na světě by ji nevyměnili). Chudoba zde není osudová, kdo nechce, nemusí být chudý, mnoha lidem však chybí motivace a snaha na sobě pracovat. To je důsledkem dalších problémů: vysoké míry korupce, byrokracie a neschopnosti politiků, kterým málo záleží na dobru lidí a vytváření skutečných hodnot.

Spočítej

17 % obyvatel Mexika žije v hlavním městě Mexico City. Jestliže má Mexiko asi 11,7 x více obyvatel než Česká republika, kolik přibližně žije lidí v hlavním městě Mexika?

 40-41 mil.

 32-23 mil.

 20-21 mil.

 16-17 mil.

1

2

Jak se jmenuje známé psí plemeno

Najdi na mapě největší mexickou provincii a zkus podle jejího názvu odvodit jméno známého psího plemene oblíbeného i u nás.

.....
odpověď:

Uhádni starodávné kultury

Která ze známých indiánských civilizací nežila na území Mexika?

 Aztékové

 Inkové

 Olmékové

 Mayové

3

JMÉNO:

TŘÍDA:

www.dnesjimjako.cz

Día de Muertos je svátkem zemřelých, který se v Mexiku slaví začátkem listopadu a trvá i několik dní. Lidé se scházejí u domácích oltářů věnovaných zemřelým, oltáře jsou bohatě ozdobeny. Pozůstalí na ně pokládají jídlo, které měl zemřelý rád, květiny, svíčky, fotku zemřelého, „chléb zemřelých“ – obdobu našeho mazance, před oltářem se pak připraví cesta pro zemřelého. Oblíbené je cukroví ve tvaru malých lebek. Svátek je jedním z nejdůležitějších v zemi, lidé se scházejí nejen u oltářů, ale i na hřbitovech, oblékají si strašidelné kostýmy, hodují a „rozprávějí“ se svými zemřelými. Někdy můžeme na hřbitově vidět a slyšet i kapelu, která nebožtíkovi hraje jeho oblíbenou hudbu. Svátek je krásnou barevnou podívanou a v roce 1993 ho UNESCO prohlásilo za nehmotné kulturní dědictví lidstva.

Co je symbolem svátku mrtvých?

4

Kostlivec

Kost

Lebka

Hrob

Podobný svátek zemřelých se slaví i u nás, víš, jak se jmenuje?

.....
odpověď:

Další svátky a oslavy – všechny svátky a tradice se v Mexiku prožívají naplno, lidé rádi a nahlas slaví – jedí, pijí, tančí, povídají si. V zemi je 90 % křesťanů (katolíků), panuje velká úcta k Panně Marii Guadalupské („indiánská“ Panna Maria tmavé pleti, její obraz je nejuctívanějším v zemi), na její svátek putuje do Mexiko City i několik milionů poutníků.

Dalším z důležitých svátků v zemi je Dia del Grito (Den křiku), který je oslavou vzniku Mexika. Na tento státní svátek se Mexičané vyzbrojeni vlajkami ve 23 hodin sejdou na náměstí v Mexiko City a čekají na zvolání „Ať žijou naši hrdinové, ať žije Mexiko“ a poté všichni sborově zařvou „Ať žije Mexiko – Viva Mexico“ [viva mechiko]. Na tento hromadný řev se někteří těší nejvíc z celé oslavy.

Jména

Pro zajímavost si přečti, jaká jména jsou v Mexiku **v současné době oblíbená**.

Některá z nich se používají i u nás.

Chlapecká: Juan [chuan] – José [chosé] – Hugo – Raul – Jorge [chorche]

Dívčí: Monika – Anna – Gabriela – Erika

Dříve používaná jména jsou např. Juana [chuana], Maria, Pedro, Petra – ta se v současné době dávají dětem zřídka a spíše na venkově. Můžete je znát například z telenovel.

Sopky

V Mexiku je celkem **453 sopek**. Pico de Orizaba je zároveň i nejvyšší horou Mexika (5747 m), za ní následuje slavný Popocatepetl něžně nazývaný „Popo“ a „spící princezna“ Iztaccíhuatl. V únoru tohoto roku se probudil vulkán Colima, vysoký 3 800 m (video na Dnes jím jako). Z celkového počtu sopek je jen malá část aktivních.

„Popo“

5

Kolik sopek je v Mexiku aktivních?

a) **51**

b) **36**

c) **14**

d) **3**

Popocatepetl znamená „kouřící hora“ (v jazyku Aztéků znamená *popoca* kouřit a *tepetl* hora)

6

Mexiko dalo světu jeden z nejoblíbenějších nápojů – **horkou čokoládu**. Již dávní Mayové pěstovali kakaovník a jako první uvařili hořkou tekutinu z kakaových bobů. I následující civilizace v tom pokračovaly a rozvíjely tuto dovednost. V době rozkvětu aztécké říše měly **kakaové boby** všestranné použití. Sloužily například jako **platidlo**, klasické příklady uvádějí, že králík měl hodnotu 10 bobů a otrok 100 bobů. Kakaovými boby se platily i daně, ale hlavně se z nich připravoval čokoládový nápoj, který obsahoval kakaovou drť, chilli, hřebíček, skořici a na zahuštění kukuřičnou mouku. Nápoji přisuzovali povzbuzující účinky. Aztécký král **Montezuma** pil až 50 šálek čokolády denně. Hustý čokoládový nápoj v Mexiku se jmenuje **champurrado** [čampurádo].

Kdo se jako první z Evropanů setkal s kakaovými boby?

- Hernando Cortéz   Kryštof Kolumbus   Antonio Carletti

Který ze sportů mají Mexičané nejvíce v lásce?

- Pelota – velmi rychlá
ruční míčová hra   Basketbal   Fotbal   Basebal   Rallye

7

8

Název „sombrero“ pochází ze španělského slova „sombra“.
Víš, co to znamená?

.....
odpověď:

Škola

Základní škola trvá v Mexiku od 6 do 12 let a nazývá se *primaria*. Po ní přichází *secundaria*, je určena pro žáky od 12 do 15 let, tam je povinný cizí jazyk – angličtina. V tomto věku se děti cítí jako dospělé a dokončením *secundaria* je ukončeno i povinné základní vzdělávání stejně jako u nás v 15 letech. Střední vzdělávání se nazývá *preparatoria* – zkráceně „*prepa*“ (v USA high school) a je zakončeno *bachierato* – maturitou. Dále se mladí lidé mohou vzdělávat na vysokých školách. Za nejlepší školy jsou považovány soukromé školy, které jsou ovšem dost nákladné. Školy mají uvnitř velké dvory (jakási atria), kde si můžou děti hrát, nejčastěji fotbal či basket. Společně si hrají i ve svém volném čase, scházejí se hlavně v parcích a na náměstích.

Prázdniny mají mexičtí studenti podobně dlouhé jako my. V létě dva měsíce (červenec-srpen), dva týdny o Vánocích a dva o Velikonocích, což přibližně odpovídá našemu „prázdninovému“ času.

Druh alkoholického nápoje velmi podobný tequile, zvaný **Mezcal**, je známý tím, že se na dně láhve obvykle nachází **červ**. Použití červa poprvé vyzkoušel Jacobo Lozano Páez z Matatlánu. V roce 1940, při ochutnávání připraveného nápoje zjistil, že červ změnil jeho chuť. Tento zvyk však málem zapříčinil vyhubení těchto červů, proto se dnes červi pěstují uměle. Odvážlivci se nemusí bát jejich konzumace, nejsou zdraví škodliví!

9

Co si myslíš, že se vylíhne z červa?

můra *Hypopta*

nosatec

moskyt

monarcha stěhovavý

Jak se jmenoval významný španělský kolonizátor, který v 1. pol. 16. století dobyl Aztéckou říši?

Kryštof Kolumbus

Francisco Pizarro González

Hernán Cortés

10

Mexická jídla

Většina mexických jídel je **hodně kořeněná**, používá se pikantní salsa, cibule a koriandr, v oblibě jsou pálivé papričky *chilli*. Některé studie uvádí, že ostré koření snižuje chuť k jídlu, což je prý dobré pro chudé, kteří ho mají málo.

Sami Mexičané to ovšem vidí trochu jinak: pálivé jídlo *(dopliň, co si myslíš)* .....

11

V Mexiku se hojně jí *tacos* – tenká pšeničná nebo kukuřičná placka (*tortila*), ve které je zabaleno cokoliv na přání, například zelenina nebo maso. K tradičním způsobům přípravy pokrmů patří pečení v podzemní troubě (tzv. *pibil*).

Děti, které jedí tradiční jídlo: rýži, fazole a kuřecí maso s *tortillami*. Mexičané ale bohužel používají hodně polystyrenu a plastu, nejsou příliš zvyklí recyklovat.

Nadávky

Malé děti používají legrační nadávku: *Hola cara de bola*, což se dá volně přeložit jako „Ahoj, obličej jako koule!“

A i na první pohled ryze česká nadávka nižšího kalibru se tu najde. *Hola güey* [hola gvej] znamená totiž „Ahoj, vole!“

Mexičané jsou velmi přátelští, je slušností a známkou dobrého vychování být na každého milý a s každým si popovídat. Podezřelý je ten, kdo si druhých nehledí, vyhýbá se ostatním nebo se mračí!

Uhodneš, kdo jsem?

Pocházím z Mexika, ale nejsem skutečný, nosím černé oblečení, vedu dvojí život a část svého jména používám jako svou značku. Jak se jmenuji?

.....
odpověď:

Z

Nápověda: ve filmu *mě kromě jiných* hrál Antonio Banderas.

12

Znáš ještě jiného podobného hrdinu? .....

odpověď:

Poznej typickou mexickou rostlinu

Jedná se o užitkovou rostlinu sloužící různým účelům jako např. palivo, praktický stavební materiál, předměty denní potřeby, potravina, léky i omamné látky aj.

Na této rostlině žije speciální druh hmyzu zvaní červci, který je cenným producentem barviva tzv. košenily (karmín). Již staří Aztékové přišli na to, že samičky rozemleté na prášek se dají použít k výrobě červenomodré barvy a samečci k šarlatově červené.

Jak se jmenuje rostlina, na které červci žijí?

.....
odpověď:

13

Dokážeš správně spojit oděvy s národnostmi, které je nosí?

Peru

Španělsko

Indie

Mexiko

14

Zasměj se

Kdo by neznal starý kreslený vtip....

Co je to?

-O-

Mexičan jede na kole.

Uhádneš, co znamená tento vtip?

=O=

odpověď:

15

Vánoce

Stejně jako u nás je součástí oslavy Vánoc štědrovečerní večeře. Na rozdíl od té naší začíná až kolem 22. hodiny, někdy i později. Schází se několik spřízněných rodin dohromady. Dost často se k večeři podává krocan (který z Mexika pochází). Dárky se dětem dávají až druhý den, ale děti si je musí samy najít, jsou pro ně schované po celém domě. Dospělí si mezi sebou dárky nedávají. Dárky nenosí Ježíšek, protože jak by mohlo malé miminko unést tolik dáreků, že? V Mexiku dárky přináší, stejně jako v Americe, Santa Klaus. Ve věřících rodinách si děti na dárky musí počkat o pár dní déle – přinesou je totiž až Tři králové (6.1.). Potom se stává, že se např. polovina třídy už chlubí dárky a ta druhá ještě na dárky čeká. Pak se role obrátí – ten, kdo už dárky dostal, tiše závidí čerstvě obdarovaným.

Víš, co je pončo a jak vypadá?

odpověď:

16

Pohádky

Všechny děti mají rády pohádky. Mexické děti nejsou výjimkou. Přečtěte si indiánskou pohádku z dávných aztéckých dob.

KRÁLÍČEK NA MĚSÍCI

Po skončení jednoho slunečního věku se bohové sešli, aby vytvořili nový Měsíc a Slunce. Diskutovali, kdo bude novým Sluncem, kdo se obětuje a převtělí se v něj v ohni. Jeden zbabělý bůh se bál a chtěl utéct, ale do ohně spadl, a stal se tak Měsícem. Druhý bůh se rozlobil a chytil králíka, který právě prošel kolem a hodil ho po Měsíci. Od té doby je na Měsíci vidět králík. Tento druhý bůh se pak dobrovolně vrhl do ohně a stal novým Sluncem. Započal další slunečný věk...

Zkus najít králíka a zakreslit ho na měsíc.

17

Vyzkoušej mexický jazykolam

Určitě znáš některé české jazykolamy, třeba třista třicet tři stříbrných stříkaček, strč prst skrz krk apod. Vyzkoušej si pro změnu jeden mexický.

Tres tristes tigres tragaban trigo en un trigal.

Tři smutní tygři žrali obilí na poli.

18

Dokážeš uhádnout jméno luštěniny, která je součástí téměř každého mexického jídla?

odpověď:

Prohlédni si ukázky několika typických mexických jídel.

• **Tacos** [takos] – kukuřičné placky plněné okořeněným mletým hovězím masem, salátem, nakrájenou cibulí, rajčaty a kukuřicí

• **Nachos** [načos] – tortillové lupínky zapečené se sýrem a konzervovanými papričkami jalapeños, podávané se salsou ze sušených chilli papriček, rajčat, šalotky, česneku, koriandru, olivového oleje a limetové šťávy

• **Guacamole** [gvakamole] – rozmixované avokádovo ochucené různým kořením (např. chilli papričky, oregano) a servírovaný s tortillou nebo s nachos

• **Burritos** – tortilly plněné směsí kořeněného hovězího masa a papriky, podávané se salsou, rajčaty, sýrem nebo guacamole

• **Quesadillas** [kesadías] – obdoba sendviče, ale toustový chléb je nahrazen tortillou. Tortilly se nejdříve naplní šunkou, sýrem a paprikami Jalapeños, poté se přeloží na půlku a buď se osmaží na pánvi, nebo se zapečou na grilu

Mexická kuchyně je známá po celém světě, hojně používá ostré koření. Chilli papričky staří Mexičané znali už v období okolo roku 7000 př. n. l. Původní Mexičané jedli především stravu rostlinnou, maso (z neobvyklých zvířat jako např. z tapírů, opic, želv, kapustňáků a pásovců) zařadili indiánští předci až později. Mexičané používají velké množství ovoce a zeleniny, hlavním jídlem dne je bohatá snídaně (např. kukuřičná tortila, volské oko, kaše ze smažených fazolí, avokádo, nachos a pomerančový džus, který je v Mexiku velmi levný). Po vydatném obědě následuje malá večeře složená převážně z ovoce. V oblíbě mají limetku, guajavu, mango (solí se, přidává se pálivá paprika) a další.

Jak chutnalo dobrovolníkům

„Jídlo je super! Teda pokud si na to nedáte chilli nebo salsu. Já si ani jedno nedávám, protože mi to nechutná a přijde mi škoda kazit si například báječné tortilly chilli. Jediné, co mi vadí, je hodinový rozvrh jídla. Snídaně je tak kolem osmé, oběd kolem půl třetí (to už se kroutím hlady) a večeře tak kolem půl jedenácté, což mi zase přijde dost nezdravé, ale vzhledem k tomu, že spát hlady se mi jít nechce, tak prostě neodolám.“

Martina Bartošová

„Všichni se mě ptají, jak mi chutná mexické jídlo. Je dobré, ale bez chilli. Řídíme se tu jedním pravidlem: Když ti Mexičan řekne, že to není ostré (pikantní) nikdy mu nevěř. Mohla jsem se přesvědčit na vlastní pusu a žaludek, že je to pravda.“

Jedna tradiční rodina nás pozvala na enchiladas, prý nepikantní, speciálně pro Evropany. Už jen ten název mě měl varovat... Myslela jsem, že to nedojím, ale úsměv to zachránil, a tak si mysleli, že mi to chutná. Bylo to asi dobré, jen přes to chilli nevím, jak to vlastně chutnalo... Mexický chleba si nepředstavujte jako náš nejlepší, nejchutnější kyprý chleba, jsou to jen sladké housky nebo tousty.

Jana Georgievová

Najdi a přeškrtni jednu rostlinu a jedno zvíře, které se v Mexiku nevyskytují

Na těchto obrázcích jsou některá zvířata, která žijí v Mexiku, a rostliny, které tam rostou. Jen jedna rostlinka a jedno zvíře sem zabloudily omylem.

20

sviňucha

kojot

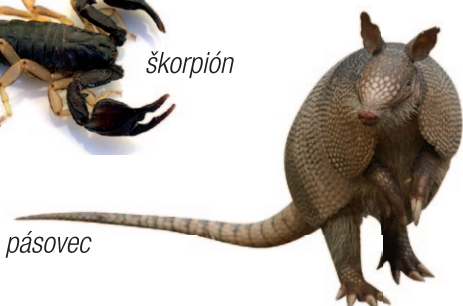
naháč

krokodýl

škorpión

pásovec

chápan

ara

hroch

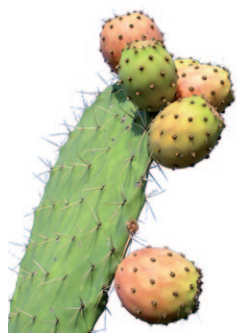
krocan

avokádo

mombín

opuncie

mochyně

švestka

pitahza

vanilka

guajava

paprika habanero

zapota

kukuřice

paprika chile de arbol

Víte, že lidé v Mexiku chovají doma psy a kočky stejně jako my?

Mnoho dalších informací a materiálů najdeš na:

www.dnesjimjako.cz

SADBA
Salesiánská asociace Dona Boska, z. s.

**ADOPCE
NABLÍZKO**

**ČESKÁ
ROZVOJOVÁ
AGENTURA**

Máš rád exotická jídla? **Vyzkoušej, jak se jí** v Mexiku, zapoj se do **soutěže**, podívej se na **facebookovou stránku „Dnes jím jako“** nebo mrkni na **www.adopcenablizko.cz**, kde se dozvíš mnoho dalších informací a také se můžeš zapojit do pomoci v rozvojových zemích. Jednou se do nějaké můžeš podívat i jako **dobrovolník**.

Pracovní listy pro vás připravila Salesiánská asociace Dona Boska, Kobylišké nám. 1000/1, 182 00 Praha 8 - Kobylice, www.sadba.org, *zdroje: dobrovolníci: Kamila Dušková, Josef Vencel, Andrea Nachtmannová a další, LEHARI, Gabriele; COLDITZ, Peter, Exotické plody, cokomuzeum.cz, stránky CIA, www.is.muni.cz, mexiko.avetour.cz, wikipedie, archiv Sadby, r. 2017.*

Projekt byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.